

ks. prof. Waldemar Chrostowski

Odmierzanie czasu w rytmie siedmiu dni (szabat) i siedmiu lat (rok szabatowy), regulujące życie religijne, społeczne i ekonomiczne biblijnego Izraela, legło u podstaw zamysłu, by odmierzać także dłuższe odcinki czasu w oparciu o rachubę siedem razy siedem. Ponieważ liczba „siedem” wyraża pełnię i doskonałość, zatem jeszcze większą symboliczną wymowę mają jej wielokrotności, zwłaszcza siedem razy siedem, czyli czterdzieści dziewięć, oraz siedemdziesiąt i siedemdziesiąt siedem. Po upływie siedmiu lat szabatowych, czyli po czterdziestu dziewięciu latach, nastawał rok jubileuszowy, który otrzymał nazwę *yōbel*, spolszczoną jako „jubileusz”.

Czas pogłębiania wspólnoty z Bogiem i ludźmi

Tradycja roku jubileuszowego jest mocno zakorzeniona w Starym Testamencie. Rozporządzenia dotyczące roku jubileuszowego weszły w skład tej części Księgi Kapłańskiej, która jest określana jako „Kodeks Świętości” (Kpł 19 – 25). Wymagają one świadomego i precyzyjnego odmierzania i przeżywania czasu. Dokładnie została wyznaczona pora zapoczątkowania obchodów: ma to być *Yōm Kipūr*, Dzień Przebłagania. Tego dnia dokonuje się przebłaganie Boga za grzechy arcykapłana i całego Izraela popełnione w minionym roku w celu oczyszczenia świątyni i ołtarza tak, aby w nowym roku można było godnie sprawować kult. Niezwykle uroczysty i podniosły charakter roku jubileuszowego obwieszczał w całym kraju dźwięk szofaru. Skoro rok jubileuszowy rozpoczyna się w Dzień Przebłagania, zobowiązuje on i uzdalnia do gruntownej odnowy osobistych i wspólnotowych więzi z Bogiem, nadwyrężonych lub zerwanych przez różnego rodzaju występki i grzechy.

Jubileusz w świetle Biblii

FOT. ISTOCK

■ Za pomocą instrumentu zwanego „szofarem” obwieszczano rok jubileuszowy.

Wyjątkowy czas niesie ze sobą określone zobowiązania moralne. Najbardziej charakterystyczną cechą jubileuszu jest powszechne wyzwolenie wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób byli poddani i uzależnieni od innych. W takim podejściu wyraża się pamięć o wyzwoleniu z niewoli egipskiej i przymierzu Izraelitów zawartym z Bogiem. W tym świętym czasie wszyscy zniewoleni i wydani na służbę innym powinni odzyskać wolność i godność. Ucisk i krzywda biednych nie mogą trwać bez końca. Przeżywanie jubileuszu odbywa się więc w dwóch perspektywach: wertykalnej, pionowej, ukierunkowanej ku Bogu, oraz horyzontalnej, poziomej, uwrażliwionej na człowieka i sprawiedliwość społeczną.

Pamięć o roku jubileuszowym powinna towarzyszyć przez wszyst-

kie pozostałe lata, tak by było wiadomo, ile lat upłynęło od poprzedniego jubileuszu oraz ile lat pozostało do następnego. Jubileusz to czas powrotu własności ziemskiej do pierwotnych właścicieli i uwolnienia Izraelitów sprzedanych w niewolę. W roku jubileuszowym każdy Izraelita wchodził na nowo w posiadanie ojcowizny, którą wcześniej przymusowo sprzedał albo utracił. Jak w roku szabatowym (co siódmy rok), tak i w roku jubileuszowym (co pięćdziesiąty rok) należało, jeszcze radykalniej, przywrócić zachwianą sprawiedliwość, aby naśladować dobroć i miłosierdzie Boga. Dopowiedzenie: „Będziesz się bał Boga twego, bo Ja jestem Pan, Bóg wasz!”, nie zostawia wątpliwości, że sam Bóg dopilnuje właściwego przestrzegania jubileuszu.

przyszłości”, a podkreślając wyjątkową tożsamość Izraela, były zwornikiem jego jedności.

Zasadniczym aspektem wymiaru profetycznego stało się postępujące uduchowienie idei jubileuszów. Można je dostrzec już w Starym Testamencie, w którym rok szabatowy i rok jubileuszowy są przedstawiane jako okoliczności sprzyjające radykalnej naprawie zachwianej czy naruszonej sprawiedliwości. Współodczuwanie i wrażliwość na niedolę współbraci pogłębiły się w warunkach wygnania babilońskiego. Gdy po kilkudziesięciu latach wygnanie dobiegło końca, nowych rysów nabrały rozporządzenia związane z rokiem jubileuszowym: chodzi o każde wyzwolenie, a przede wszystkim najgłębiej pojęte – wyzwolenie z niewoli oraz zepsucia zła i grzechu. Wzgląd na ten ideał nieustannie przypominał, że można i trzeba wymagać od siebie więcej oraz, że to Bóg jest Panem dziejów i zawiłych ludzkich losów.

W biblijnych rozporządzeniach o jubileuszu dochodzą również do głosu nadzieje mesjańskie biblijnego Izraela, z nawiązaniem do „wyzwolenia”, które dotyczy nie tylko niewolników, lecz jeńców i wszystkich uciśnionych oraz tych, którzy są upokorzeni wskutek zniewolenia grzechami. Dynamizm mesjański obecny w Starym Testamencie potwierdza jego przedchrześcijański przekład na język grecki, znany jako Septuaginta. W przypadkach, gdy w hebrajskim tekście ksiąg prorockich pojawia się słowo *d'ror*, „wyzwolenie”, w Biblii Greckiej jest tłumaczone jako *aphesis*, „odpuszczenie”, natomiast w nawiązaniach do roku jubileuszowego jako *eleutheria*, „wyzwolenie”, „wolność”. Widać biegunowość: z jednej strony rozwijająca się wrażliwość społeczna, natomiast z drugiej coraz wyraźniejsze ukierunkowanie duchowe i eschatologiczne, które doczekało się wypełnienia w na-

W biblijnych rozporządzeniach o jubileuszu dochodzą również do głosu nadzieje mesjańskie biblijnego Izraela, z nawiązaniem do „wyzwolenia”, które dotyczy nie tylko niewolników, lecz jeńców i wszystkich uciśnionych oraz tych, którzy są upokorzeni wskutek zniewolenia grzechami.

uczaniu i mesjańskiej działalności Jezusa Chrystusa. Gdy rozpoczął działalność, nastał święty czas spełnienia obietnic i nadziei związanych z jubileuszem.

W Liście apostołskim *Tertio millennio adveniente*, przygotowującym do obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Jan Paweł II napisał: „Jubileusz jest dla Kościoła takim właśnie »rokiem łaski«, rokiem odpuszczenia grzechów, a także kar za grzechy, rokiem pojednania pomiędzy zwaśnionymi, rokiem wielorakich nawróceń, rokiem pokuty sakramentalnej i pozasakramentalnej” (nr 14). Dobrze przeżywany jubileusz stanowi uprzywilejowany czas świętowania, wdzięczności Bogu i wspólnotowo przeżywanej radości. Biblijna koncepcja jubileuszu, mająca ogromne implikacje moralne i duszpasterskie, rzutuje na przeżywanie i obchody wszystkich ważnych jubileuszy w Kościele oraz we wspólnotach chrześcijańskich świętujących „okrągłe” daty swego istnienia i działalności. ■

Prophetia futuri

Nasuwa się pytanie, czy wszystkie, tak wzniosłe i zarazem trudne, rozporządzenia odnośnie do jubileuszu były przestrzegane? Jest faktem, że z pokolenia na pokolenie przepisywano teksty z rozporządzeniami na temat jubileuszu oraz je czytano, rozważano i objaśniano. Nawet jeżeli ich nie zachowywano, były traktowane jako ideał, o którym nigdy nie wolno było zapomnieć. Przepisy dotyczące jubileuszy nie tyle odzwierciedlały rzeczywistość, ile raczej miały ją kształtować. Właśnie na wyrazistym ukierunkowaniu ku przyszłości, którą stale trzeba zmieniać na lepsze, polegał profetyczny wymiar starotestamentowych jubileuszy. Kształtując życie ludu Bożego wybrania, stanowiły *prophetia futuri*, „proroctwo